

Анна Юрїївна Сидоренко – студентка III курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Яна Михайлівна Садикова** – доцент кафедри
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЕКСПЕРТА З ПИТАНЬ ПРАВА

Однією з проблем, яка присутня в оновленому Цивільному процесуальному кодексі, є запровадження інституту експерта з питань права. Однак регламентація цього інституту є недосконалою та, як наслідок, провокує низку запитань при застосуванні цього положення на практиці.

Перш за все, однією з прогалин, яка одразу привертає увагу, є визначення поняття та встановлення вимог до експерта з питань права. В статті ігноруються такі важливі для ефективного застосування норм питання: який науковий ступінь повинен бути в такої особи; в якій сфері права експерт повинен мати науковий ступінь; кого слід вважати «визнаним експертом з питань права»?

На відміну від попередньої, редакція ЦПК України, яка взагалі не містила норм щодо науково-правового висновку експерта, чинним ЦПК України передбачені положення щодо участі в цивільному судочинстві експерта з питань права, а також складання ним правового висновку (2, с. 30).

В ЦПК України експерт з питань права зазначений серед інших учасників судового процесу у розумінні ст.65, де зазначено, що учасниками судового процесу, крім учасників справи та їхніх представників, є помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст. Відокремлення експерта з питань права від експерта взагалі вбачається також й з інших норм ЦПК України, що регулюють участь експерта з питань права у цивільному процесі. (2, с. 31).

Цивільний Процесуальний Кодекс України не допускає залучення експерта для роз'яснення питань права, а деякі фахівці стоять на позиції що неприпустимо ставити перед судовими експертами правові питання, зокрема, про відповідність окремих нормативних актів вимогам закону, про правову оцінку дій сторін, оскільки такі питання віднесено до компетенції суду.

Однією з підстав залучення (допуску) експерта з питань права до участі у цивільному процесі визначається факт, що відповідна особа є «визнаним фахівцем» у галузі права. Сучасні автори майже одноголосно вказують на невизначеність цього терміну. Підтримуючи вказану позицію в цілому, слід вказати на значну кількість оцінних критеріїв, які має враховувати суд, що у підсумку матиме достатньо трудомісткий

процес вирішення питання щодо залучення такої особи. Принциповий характер права сторони щодо надання пояснень по суті справи – зумовлює пріоритет забезпечення вказаного суб'єктивного процесуального права. Надмірна формалізація критеріїв залучення такої особи може стати на заваді реалізації права особи на надання пояснень суду (1, с. 2).

З іншого боку говорячи про роль висновків експерта з питань права, слід зауважити, що згідно ч. 1 ст. 115 ЦПК вони не є доказом, а мають допоміжний (консультативний) характер і тому не є обов'язковим для суду. Водночас суд може посилається в рішенні на висновок експерта з питань права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, та має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань.

Окрім цього, варто також зазначити, що у новоприйнятих кодексах законодавець не передбачив норми, відповідно до якої такий експерт попереджається про відповідальність за завідомо неправдивий висновок або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. За таких обставин на практиці можуть виникнути сумніви щодо правдивості його висновку. До речі, в судовій практиці України вже було рішення, в якому фігурував неправильний переклад та роз'яснення норм іноземного права, що спровокував прийняття незаконного рішення.

Тому, виходячи з системного аналізу даної статті, можна дійти висновку, що статус такого експерта є допоміжний і, слідуючи принципу процесуальної економії, суд взагалі може уникати такого залучення. Це пояснюється, зокрема тим, що суд може або не брати до уваги наданий висновок, або навіть якщо він посилається в рішенні на такий висновок, то все-одно необхідно буде зробити самостійні висновки щодо відповідних питань.

Отже, долучення експерта з питань права до справи має суттєві переваги, оскільки дозволяє зменшити прояви судового розсуду, подолати прогалини в законодавстві, а також вірно розтлумачити норми іноземного права. Але в силу новизни даного інституту, правове становище експерта з питань права передбачає низку доопрацювань з боку законодавця. Зокрема, слід детально виділити критерії визнаності як фахівця у галузі права, створити Єдиний реєстр експертів з питань права, оскільки це в свою чергу суттєво скоротить час пошуку компетентного юриста, який володіє необхідними знаннями, а також унеможливить випадки недопущення експерта з питань права до цивільного процесу.

Література

1. Рябченко Ю. Ю. Цивільний процесуальний статус експерта з питань права: питання вдосконалення правового регулювання. Електронний журнал «Правова просвіта». 2017. № 11. С. 1-4

2. Сергієнко Б. Б., Щербак С. В. Правове становище експерта з питань права в цивільному процесі України. Правові горизонти. 2018. № 13. С. 29-32

Крістіна Олександрівна Смоліна – студентка III курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Яна Михайлівна Садикова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СУДОВИЙ НАКАЗ ЯК ФОРМА СУДОВОГО РІШЕННЯ

Введення інституту судового наказу в цивільне судочинство є одним із найважливіших напрямів реформування судочинства. Дане положення обумовлене вимогами судової практики у зв'язку з недоцільністю використання у повному обсязі цивільної процесуальної форми для розгляду і вирішення справ, що мають безспірний характер. Впровадження інституту судового наказу має на меті спрощення судового процесу, яке в майбутньому сприятиме громадянам України без зайвих процесуальних ускладнень швидко здійснити захист у суді першої інстанції своїх прав, свобод та інтересів, що і є метою цивільного судочинства.

Судовий наказ, як інститут цивільного судочинства є новим як у законодавстві, так і в судовій практиці, а тому і малодослідженим, про що свідчить відсутність монографічних досліджень, що стосуються даного виду провадження. Однак окремі його сторони, зокрема поняття, з'ясування кола вимог, за якими видається судовий наказ, процедура видачі судового наказу, його правова природа досліджувалися такими вітчизняними процесуалістами як С. С. Бичкова, В. І. Бобрик, С. В. Васильєв, В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, С. Я. Фурса, С. В. Щербак та ін., а також російськими вченими-процесуалістами, такими як Н. А. Громошина, Г. А. Жилін, В. М. Жуйков, Н. М. Масленнікова, Г. Л. Осокіна, В. І. Решетняк, Т. В. Сахнова, М. А. Черьомін, В. В. Ярков та ін.

Відповідно до ст.160 ЦПК України судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених ст. 161 ЦПК України. Так, з одного боку, судовий наказ є особливою формою судового рішення і підлягає виконанню за правилами, встановленими для виконання судових рішень, а з іншого, він водночас є виконавчим документом. Таким чином, слід погодитись із вченим процесуалістом С. Я. Фурсою, яка вважає, що особливість судового наказу полягає у його подвійності: з одного боку, він є судовим рішенням, а з іншого – виконавчим